

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 178

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' "

**כשמבינים את היסורים, מסלקים את המומים!
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א**

וחטאיו עוללו לנפשו' **"וישב אל ה' וירחמהו"** (ישעיה נה) **כענין שנאמר: "וימצאהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה"** (דברים לא) עכ"ל.

בלי **"הרעות"** לא היה עומד להתבונן, כך הוא טבע האדם כשהוא שבע הוא בועט ולעומת זאת כשהוא רעב וכואב לו הוא פונה אל ה'. ואפילו אצל דור המדבר, דור דעה, שהיו במעמד הר סיני מצינו עליהם בגמרא: **'שאלו תלמידיו את רשב"י: "מפני מה לא**

ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה?" אמר להם: **"אמשול לכם משל, למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שיש לו בן אחד, פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים, היה דואג ואומר: 'שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב' נמצאו כולן מכוונים את לבן לאביהן שבשמים" (יומא עו).** אפילו על דור דעה אומר רשב"י כי

המשך בעמ' 2 <<<

איתא בגמרא (יבמות סד): **'אמר רבי יצחק: "מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקרוש ברוך הוא מתאנה לתפלתן של צדיקים" 'ע.כ. הקב"ה יוצר סבה המביאה למצב של **"ויעתר יצחק" - 'הרבה והפציר בתפלה' (רש"י).****

להתבונן בכמה נקודות בענין זה; וכי גדלותם של האבות לא היתה מושלמת ורצויה בעיני הבורא, שיוצר הוא סבות שיוסיפו בתפלה? ועוד, משמע שהסבה יצרה את התפלה ובלי הסבה לא היה נוצר ענין זה של **"ויעתר יצחק"** למרות שהאבות היו כה מושלמים.

אמנם ביאור הדברים פשוט הוא: עליית האדם שייכת אפילו במדרגות הגבוהות ביותר. תמיד קיימת אפשרות לעלייה נוספת, אין בזה נקודה סופית שממנה אי אפשר להתקדם יותר, גם אבותינו הקדושים במעלתם הגבוהה עמדו לפני סולם עליה לגדול ולעלות עוד יותר. וגם אצלם שייך מצב כזה, שבלי סיוע של סבה, לא היו זוכים להתעורר יותר במדרגתם הגדולה. כיון שכך היא מציאות הבריאה, שהאדם זקוק לסבות התעוררות ככל המצבים שהוא נמצא

בהם ואפילו במדרגות הכי עליונות. צרותיו ויסוריו של האדם הם סבות לרומם אותו ולהכשירו להתקרבות לבורא; **"כי פאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיה מיסרן"** (דברים ח). כאב המחנך את בנו, כך נוהג הבורא כלפינו בנתינת היסורים, שהרי אם מקבלים צרות ויסורים משתנים לטובה.

וכפי שכותב רבינו יונה בריש השער השני: **'בדרכי הסבות, שיתעורר האדם בהם; הדרך האחד, כאשר תמצאנה את האיש צרות, ישיב אל לבו ויאמר: 'אין זה, כי דרכי ומעלליו עשו אלה לו**

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' "

וכמו שכתב הגר"א ז"ל: שמי שטבעו טוב, הוא דומה לרוכב על סוס טוב ומי שטבעו קשה עליו, דומה לרוכב על סוס רע ו'לפום צערא אגרא'. ולפי"ז נמצא, שגם עשו היה בידו לנצח את יצרו הרע ולחנך את עצמו בקצה ההיפוך, לו רצה באמת.

מזה יש להתבונן: עד כמה גדולה חובת חנוך המדות, שיעיין אדם על מעשיו עיון שלם וישקול פעולותיו ומדותיו לפי מצב תכונתו ומזגו, כל אחד לפי טבעו במדה ובמשקל הראוי לו. כמ"ש הרמב"ם ז"ל:

ש'האדם היודע במלאכת הרפואות, כשיראה מזגו שישתנה מעט שינוי, לא ישבות ולא יניח החולי להתחזק, עד שיצטרך אל רפואה חזקה בתכליתו... כן האדם השלם, צריך לו שיזכור מדותיו תמיד וישקול פעולותיו ויבחן תכונות נפשו יום וכל מה שיראה נפשו נוטה לצד קצה מן הקצוות, ימהר ברפואה ולא יניח התכונה הרעה להתחזק, בשנותו מעשה הרע.'

עוד אמר: **'כשיהיה האדם שוקל פעולותיו תמיד ומכון אל אמצעותן, יהיה במדרגה עליונה ממדרגת בני אדם ובוזה יתקרב אל השם יתברך וישגי את טובו. וזוהי הדרך השלמה שבדרכי העבודה. וכבר זכרו חכמים זכרונם לברכה זה הענין וכתבו עליו ואמרו: 'כל השם אורחותיו (בעולם הזה) זוכה ורואה בישועתו של הקדוש ברוך הוא' (מוע"ק ה.). שנאמר: 'וְשָׂם דָּרְךָ אֲרָאָנוּ בְּיַשְׁעֵי אֱלֹהִים' (תהלים נ כג) אל תקרי 'וְשָׂם' אלא 'וְשָׂם' והשימה הוא השעור והסברא' עכ"ל (שמונה פרקים פ' ד).**

לשום דרך ולהשיגה על המעשים ולבחון כל הפעולות שיהיו נקיים מתערובות המדות הרעות אף שנדמה לו שכונתו לשם שמים. כמו שנאמר: **'כָּל דָּרְךָ אִישׁ יִשָּׂר בְּעֵינָיו'** (משלי כא ב). זה רק לפום ריהטא, אבל לאחר העיון והבירור יתבאר לו האמת; אם כונתו לשם שמים, או מרמה את עצמו, או אחרים. ומי שרודף אחר האמת לא יתן את נפשו להילכד בפח הטעות והרמיה, אלא יבקר את מדותיו ויחפש דרכיו - וזה הנקרא בירור המדות והמעשים. הרחמן יזכנו לחנך מדות נפשנו במשקל הנכון, אכ"ר. (מוסר התורה ח"א ד מט). ■

ה' שיתן לה בן? אמנם לפי מה שנתבאר, הרי כל ענין החסרון והמום מטרנו להביא את האדם לתפלה, שירגיש בצרתו ויבקש להסירה ממי שבידו הדבר. וזהו רצון ה' שביצירת המום, שיביא הדבר להתעוררות וקרבת אלקים. ואם שימש הדבר כדוחף לעליה א"כ שוב אין צורך במום! רצון ה' הוא בהתאם למצב החדש שנוצר, מצב שאינו דורש יותר את סיבת המום להתעוררות ולכן מרפא אותו הקב"ה ממומו. (אור יחזקאל)

"וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדָע צִיד אִישׁ שָׂדֵה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים" (בראשית כה כז).

עשו נתגדל יחד עם אחיו יעקב בבית מדרשם של שם ועבר עד שלש עשרה שנה ובכל זאת, יעקב הלך לבית ה' - ועשו לבית עובדי כוכבים. במה נבדלו, אחרי שבנערותם למדו יחד?

איתא בחז"ל: **'רבי ברכיה בשם רבי לוי: "שלא תאמר, משיצא ממעי אמו נזדווג לו, אלא, עד שהוא במעי אמו, זירתיה מתוחה לקבליה, הדא הוא דכתיב: "זרו רְשָׁעִים מִרְחֻם"'** (תהילים נח) (מדרש רבה בראשית סג ו). הרי כי הבדלתם היתה מלידה ומבטן, זה נולד בתכונה טובה - וזה נולד בתכונה רעה. ואם כן, מה פשעו שנעשה רשע אחר כך ולא היה יכול לנצח את טבעו הקשה?

אמרו חז"ל: **'כיון שראה שמואל את דוד אדמוני, נתירא, אמר: "זה שופך דמים כעשו". אמר לו הקב"ה: "עם יפה צינים!"'** (שמואל א טז). עשו מדעת עצמו הוא הורג, אבל זה מדעת סנהדרין הוא הורג' (ילק"ש שמואל א טז). הרי לנו, שגם דוד משיח ה' שמראהו החצוני היה אדמוני ובכ"ז כל מעשיו היו על פי התורה, מפני שנלחם קשה ביצרו. כמ"ש חז"ל; דוד הרג את יצרו. פירושו: שהלך בקצה האחרון של כפיית המדות עד עקירתן ובטולן מן השרש ממש, עד שאמר על עצמו: **'וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי'** (תהילים קט). הרי לנו מזה, שאפילו מי שיש לו תכונה קשה יש בידו לתקן את עצמו, אם בגדר כבישת המדות, או בגדר תקון המדות.

היתה הנהגת סבות של פחד ודאגה כדי שיכוונו לבם יותר לאביהם שבשמים. וחייב האדם לנצל את הסבות הבאות עליו שימלאו את המטרה שלשמה נתנו. ואם האדם מרכך לבו ומתפלל אל ה', נוצרת העליה וההתקרבות, וזהו כל ענין התפילה. מהותה של תפלה היא, לגבש באדם את ההכרה שאין עוד מלבדו, הכל ניתן ע"י ה' ואילו אנו פונים שרק בו תלוי הכל. וכשפונים אליו ממילא נוצרת התרוממות הנפש וקרבת אלקים. וכמ"ש חוה"ל (שער ח ג): **'וראוי לך אחי שתדע, כי כוננתו בתפלה, אינה כי אם כלות הנפש אל האלקים וכניעתה לפניו, עם רוממותה לבוראה ושבחה והודאתה לשמו והשלכת כל יהביה עליו.'**

זהו תוכן התפילה להשליך כל יהבנו אליו, שהרי הכל תלוי בו, להודות ולשבח לו על מה שיש לנו שהרי מידו קבלנו זאת והכרה זו יוצרת רוממות הנפש ובונה את מעלת האמונה באדם. וכן ברמב"ן (סוף בא) מודגש, כי ענין התפלה מטרתה שנאמין באלוקינו ע"י"ש. ולכן נותן הקב"ה צרות ויסורים שיביאו לתפילה וממילא לחזוק הכרת האדם ואמונתו בבורא.

ולפי"ז פשוט הדבר שצריך לשמוח ביסורים. ומי שחיוו שוטפים בשקט ושלווה הוא האומלל, שהרי חסרים לו סבות לשלמות וקרבת אלקים. ומצינו שדוד המלך אמר: **'שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעֲנֶתְךָ הִמָּה יִנְחַמְנִי'** (תהילים כג) **'שִׁבְטְךָ - אלו היסורים וּמִשְׁעֲנֶתְךָ זו תורה'** (שהש"ר ב ד). ב' ענינים אלו הם הנוחם והשמירה בהליכה בגיא צלמות והם היוצרים את המצב של **'כי אָתָּה עֲמַדִּי'**.

לאור דברים אלו נבין ג"כ השאלה על עצם התפלה למילוי בקשותנו לחיים מאושרים בלי כל צרה ופגע.

ולכאורה, מה שייך לבקש מהבורא שישנה את מצבנו? אם סובלים אנו אין זה ח"ו מקרה, אלא רצון ה'. וא"כ צריך לקבל את הדברים כמו שהם, שהרי רצון ה' הוא זה. ולהאמין כי **'כל מה דעביד מן שמיא, לטב'** ואע"פ שאין אנו מבינים את צד הטובה שבוה. אולם ודאי שהענין לטובתנו כפי שמבאר המסילת ישרים (יט) ע"י"ש. וא"כ מה שייך להתפלל על מילוי חסרונותיו? וכיצד התפללו האבות על מומם? וכן חנה ששפכה נפשה לפני

הלכה

"כִּי צִיד בְּפִיו"

מדוע לא מברכים 'שהחינו' על נעלים חדשות? והאם מותר ליהודי להיות ציד?

אומרת (שבת פט:): שיצחק חזה שלעתיד לבוא יגיד לו הקב"ה 'בניך חטאו' והוא יצטרך להגן עליהם. לכן **"וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֲשׂוֹ פִי צִיד בְּפִיו"** - שלעתיד לבוא תהיה בפיו טענה, שגם הוא אהב את בנו, אף על פי שהיה... עשו.

בשאלה הזו דן בהרחבה 'הנודע ביהודה'; ובתשובותיו והוא מגיע למסקנה: שהדבר אסור!. "איך יוכל בן בנו של אברהם יצחק ויעקב למצא עונג במעשי נמרוד ועשיו" - הוא כותב. גם ה'אור זרוע' בהלכות שבת (יז) ובשורת של המהר"מ מרוטנבורג (ח"א כז): נאסר האיסור של ציד בעזרת כלבים כמנהג הגויים.

החיד"א אומר גם הוא בספרו 'צוארי שלל': כי יצחק אבינו אהב את עשו כדי לתקנו ולהביאו לתשובה ולכן גם רצה לברכו כדי שיהיה ירא ה'. אבל ה' לא רצה בתשובה שלו וסידר שיתברך יעקב והוא, עשו, ישאר כמות שהוא. גם בשם ה'אלשיך' מביאים: כי יצחק לא טעה ח"ו וכל מה שאהב את עשו היה כדי שיהיה **"ציד בְּפִיו"** לקרבו לעבודת ה'.

אותו מעל פניו והיה מספק לו את כל צרכיו. אגב כך היה נושא מידי פעם את ידיו לשמים ואומר: "רבנו של עולם! נהג נא בבניך כפי שאני נוהג בבני, אף לי בן שסר מן הדרך ועם זאת אני מרחם עליו ונותן לו כל צרכיו". וסיים רבי מאיר מפרימישלאן ואמר, שזהו הפרוש: **"כִּי צִיד בְּפִיו"**. הגמרא

ובעקבות פסיקה זו נוהגים שעל בגד פרוה, או נעלי עור חדשות, לא מברכים **"שהחינו"** שכן לא נאה לו ליהודי לברך ברכה זו על דבר שנוצר מציד ומצער בעלי חיים. רבי מאיר מפרימישלאן סיפר שלרבו, בעל ה'באר מים חיים' היה בן שלא הלך בדרך הישר ואף על פי כן לא הרחיק

מדרש

"וַנְשַׁלְחֶךָ בְּשָׁלוֹם"

השכר הגדול של יציאה בשלום, מפי הארי

יהושע בן חנניה שהוא אב בתורה וישקיט את הרחות". נכנס רבי יהושע ודרש: "מעשה בארי שטרף טרף ונכנס עצם בגרונו. עמד והכריז: 'כל מי שיבוא ויוציא את העצם, אתן לו שכרו'. בא קורא המצרי שמקורו ארוך, נתן מקורו בתוך פי הארי והוציא את העצם. אמר לו: 'תן לי שכרי'. אמר לו הארי: 'לך לך' והיה משתבח ואומר: 'נכנסתי לתוך פיו של הארי בשלום ויצאתי בשלום' - ואין לך שכר גדול מזה. **'כך דיינו שנכנסנו לאומה זו בשלום ויצאנו בשלום'**. וזהו שנאמר אצל יצחק: **"וַנְשַׁלְחֶךָ בְּשָׁלוֹם"**.

כיון שהגיע כתב המלך התחילו בוכים והיה כל העם כנוס בבקעת בית רמון ובקשו למרוד בו. אמרו: "יבוא חכם אחד ויפייס את הצבור". ומי ילך? "ילך ר'

המדרש בבראשית רבה (סד י) מביא: בימי יהושע בן חנניא הבטיחה מלכות רומי הרשעה שיבנה בית המקדש. הושיבו פפוס ולוליאנוס שלחנות מעכו ועד אנטיוכיא והיו מספקים לעולי גולה כסף וזהב וכל צרכם. הלכו הכותים הללו וקטרגו על היהודים לפני אנדרינוס קיסר ואמרו: "מרדו בכ היהודים". אמר להם: "מה אעשה והרי כבר גזרתי והבטחתי?" אמרו לו: "שלח ואמור להם שישנו את מקומו של הבית, או שיוסיפו עליו חמש אמות, או שיפחתו ממנו חמש אמות ומאליהם יחזרו בהם מן הבנין".

רמז

"עַקֵּב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרָהָם בְּקִלּוֹ..."

שנותיו של אברהם והקשר למנין "עקב"

בקולי. דבן ג' שנים הכיר בוראו ושנותיו קעה. "עַקֵּב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרָהָם בְּקִלּוֹ".

וכנגדם נתנסה י' נסיונות וקיים עולם שנברא בי' מאמרות. "עַקֵּב" שנים שמע

'בעל הטורים' אומר: 'יש בפסוק' תיבות כנגד י' הדברות, שבהם "עַקֵּב" תיבות.

פרשת 'תולדות'

"שני גוים בבטנך"

שני גוים בבטנך, עדיף על יהודי אחד המקולקל בהשקפתו...

פנינים לפרשה

"ויתרצו הפנים בקרבה" (בראשית כה)

רגיל היה לומר רבנו ישראל מאיר הכהן מראדין בעל ה'חפץ חיים': "עוד בטרם נולדו, התחילה כבר המלחמה בין יעקב ועשו ומיד בצאתם לאויר העולם כבר החזיק יעקב בעקבו של עשו. ללמדנו בא, כי תמיד מוכן עשו לרמוס את יעקב, אלמלא לא החזיק יעקב בעקבו".

הערה שנונה אמר האדמו"ר רבי אברהם מרדכי מגור זצ"ל בפרשה זו: הלא ביארו חז"ל מה היא התרוצצות זו של הבנים, כשהיתה עוברת ליד בתי כנסיות ובתי מדרשות היה יעקב מפרסם לצאת וכשהיתה עוברת ליד פתחי בתי עבודה זרה היה עשו מפרסם לצאת. אמרה רבקה: **"אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה' ונאמר לה: 'שני גוים בבטנך ושני לאמים ממעיך יפרדו'."**

רבקה כשהרגישה בפרסום הוולד לצאת, הן ליד בתי כנסיות והן ליד בתי עבודה זרה, חששה עד מאד עד כי אמרה: **"למה זה אנכי"** ח"ו שיהיה לה בן שיפסח על שני הסעיפים, יבקר בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכנגדן תדרוך רגלו גם על בתי עבודה זרה, מקולקל כל כך היא בהשקפתו בעירוב טומאה מגואלת עם הקדש, על ולד כזה בשום אופן לא חפצה לטרוח, עד כי זעקה מנהמת לבה **"למה זה אנכי"** עד שנאמר לה בבית מדרשו של שם ועבר: **"שני גוים בבטנך ושני לאמים ממעיך יפרדו"**.

מסיים היה האדמו"ר רא"מ מגור נאמר לה: **"שני גוים בבטנך"** לנחמה ולעודדה, כי עדיף שני גוים גמורים, מיהודי אחד המקולקל בהשקפתו!

"והנה תומם בבטנה" (כה כד)

כתב רש"י: **"והנה תומם"** - חסר. ובתמר **"תאומים"** מלא - לפי ששניהם צדיקים. אבל כאן אחד צדיק ואחד

הפני"ק: שלכן פרש"י על מה שכתוב: **"ויקראו שמו עשו"** ש'הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה'. וכיון שכך, אי אפשר לומר שלא נבלע דמו באבריו, שהרי כשגודל התינוק דמו נבלע בו. וזה, אף על פי שהיה נראה כגמור ועשוי, בכל זאת היה אדמוני. ומוכרח מכך, שאין זה משום שלא נבלע דמו, אלא משום 'שהיה שופך דמים'.

רשע' כתב בספר 'תפארת יונתן': במלת **"תאומים"** יש אותיות אמת. ואילו הרשע שהוא מלא גלולים, הוא כזב ואינו אמת. ולכן חסרה האות א' מתיבת **"תאומים"**.

"ויצא הראשון אדמוני פלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו" (כה כה)

הנה בפסוק הבא כתוב: **"ויקרא שמו יעקב"** בלשון יחיד ולא כתוב: **"ויקראו"** לשון רבים, כמו שנאמר אצל עשו. והדבר צריך טעם?

וביאר בזה רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא': שאצל עשו קראו לו האנשים שם זה, כמש"כ רש"י: **"הכל קראו לו כן"** ואביו נתירא למולו לפי שהיה אדמוני, לכך המתין עד שיגדל ויבלע בו דמו ולא יהיה מסוכן מלמולו. אולם לאחר מכן כשגדל לא רצה עשו ליתן למולו, כמבואר במדרש (ומובא כאן בדעת זקנים מבעה"ת), לכן נשאר לו השם שקראו לו האנשים, שלא היה לו ברית מילה שבו ניתן לו השם ע"י אביו. משא"כ יעקב, שעשו לו ברית מילה ואביו קרא לו אז בשמו כמנהג ישראל (כמש"כ הרמב"ן בפר' שמות), לכן כתוב בו: **"ויקרא"** לשון יחיד. (וה'אור החיים' הקדוש כתב: שמשמע מהפסוק, שהקב"ה קרא לו שם יעקב).

"ויצא הראשון אדמוני פלו כאדרת שער ויקראו שמו עשו" (כה כה)

כתוב במדרש רבה (ומובא ברש"י): **"אדמוני"** סימן הוא, שיהיה שופך דמים'.

ולכאורה יש לעיין בדבר, הלא מבואר בגמרא במסכת שבת וכן נפסק בשו"ע יורה דעה (סי' רסג), שתינוק שנמצא אדום, סימן הוא שלא נבלע דמו באבריו ויש לדחות את מילתו עד שיבלע דמו. וכיון שכך, מהיכן לקחו חז"ל ממה שהיה אדמוני ש'סימן הוא שיהיה שופך דמים'?

ומביא בספר 'פרדס יוסף' בשם

"הלעיטני נא מן האדם האדם הזה" (כה ל)

כתב רש"י: **"מן האדם האדם"** עדשים אדומות ואותו היום מת אברהם' ועדשים הם מאכל אבלים.

וכתב בספר 'בית הלוי': שיתכן לבאר, שעשו נתבייש בעצמו אחרי שרואה בבית התנהגות של אבילות ואילו הוא להוט אחר תאות האכילה, לכן עשה את עצמו כאינו יודע כלל מה הוא התבשיל הזה וגם לא רצה לאוכלו ככל בני האדם, שהרי מיד כשיפשוט את ידו לקערה יראה בעיניו שזה עדשים ויצטרך לברר על האבלות, לכן אמר ליעקב: **"הלעיטני נא"** שישפוך את אותו התבשיל האדום שאינו יודע מהו, היישר אל תוך פיו מהקערה, בלא שיוכל לדאות ולהבחין מה הוא אותו תבשיל ונימק את טעמו להתנהגות המשונה הזאת, בכך שאמר: **"פי עיף אנכי"** ואין לי כח אפילו לפשוט את ידי אל עבר פי. וכל דבריו היו במרמה.

"מכרה כיום את בכרתך" (כה לא)

צריך ליתן טעם בדבר, למה יעקב אחיו לא רצה ליתן לו לאכול, אלא תמורת מכירת הבכורה? (וכן שאל בזה"ק קלט א).

וביאר בזה רבינו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא' לפי המבואר במדרש הגדול על הכתוב: **"האדם האדם"** שבקש לשתות גם יין אדום. וכמו שנאמר אחר כך: **"ניאכל"**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

אביו וכיוצא בזה. והנה הכתוב אומר: **"כִּי בִיַצְחָק יִקְרָא לְךָ זֶרַע"** (בראשית כא). ודרשו חז"ל: **"בִּיַצְחָק - וְלֹא כָל יִצְחָק"** (נדרים לא). וזה, האוחז כמעשיו של יצחק, הוא יהיה המיוחס והראוי להיקרא בנו.

ומאחר שעשו יצא לתרבות רעה באותו היום, מכאן ואילך אין תועלת לעשו בבכורה, כי איך יקרא בכור אחרי שאינו הולך בדרכיו וממשיך מעשיו? וכל קיום בכורתו, אינה רק להחסירה מיעקב. ולכך בקש יעקב שימכור אותה לו, שהרי זה נהנה וזה אינו חסר. וכלפי זה השיב לו עשו: **"לֵמָּה זֶה לִי בְכֹרָה"** כלומר: שאין לו שום תועלת מהבכורה, אחרי שאין ברצונו להיות בנו כלל.

ובזה יתבאר דברי הכתוב שאמר במעלות ישראל: **"בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל"** (שמות ד). והרי במילת **"בְּכָרֵי"** כלול שהוא גם בנו ולשם מה נכפלו הדברים?

אלא שבא לשלול מעשיו! ואמר הכתוב שלישראל יש את שתי המעלות שהם גם בבחינת: **"בְּנֵי"** וגם בבחינת: **"בְּכָרֵי"** ע"ש.

ולפי דבריו מבואר היטב, מהו שאמר הכתוב בלשון: **"מְכָרָה כִּיּוֹם"** היות ובאותו יום יצא לתרבות רעה וכנ"ל. ■

וכתבו הגאונים: שאין הטעם תלוי דוקא כשאומר 'היום' אלא כן הוא הדין באומר יום אחר ממכרו קיים מטעם 'כדי חייו'. ולא אמרה הגמרא בלשונה 'היום' אלא, בכדי לשלול מה שיעלה במצורתו ל' יום, או שנה, שהוא יותר מכדי מחיית יום אחד, אבל מחיית יום אחד, בכל מציאות שיהיה קיים.

ולפי זה יתבארו הדברים היטב, שזו היא כונת יעקב באומר לעשו מכרה **"כִּיּוֹם"** פירושו: כדין יום שהוא כדי חייו, שהרי עיף היה ו'משום כדי חייו', ממכרו ממכר. והצדיק עשיו את דברי יעקב באומר לו: **"הֲנֵנּוּ אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת"** כלומר: אין לך תקנת 'משום כדי חייו' גדולה מזו. ועיין שם בארוכה, למה הוצרך גם להשיעו.

"מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֹרְתְךָ" (כה לא)

בספר 'בית הלוי' כתב בזה: שמכירת הבכורה לא היה על זכות ממון הירושה. וגם צריך לידע אם גם אז קודם מתן תורה, היה נוהג דין ירושה פי שנים בבכור? אלא, שענין הבכורה לפי הנראה, היה אז רק ענין של מעלה - ולקום על שמו של

וַיִּשֶׁת". לכן אמר לו יעקב, שאם רצונו בייך, הוא חייב למכור הבכורה, שהרי אם ישאר בכור יתחייב מיתה בשתיית יין וכמבואר במסכת תענית (יז). שהכהנים אסורים לשתות יין, (ובאותו זמן הבכורות היו הכהנים שעדיין לא חטאו ולא ניטל מהם כתר כהונה) וזהו שהשיב: **"אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת"** כלומר: שאם אשתה יין, אהיה חייב מיתה כדין שתויי יין **"וְלֵמָּה זֶה לִי בְכֹרָה"** שתמנע אותי מן השתייה.

"מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֹרְתְךָ" (כה לא)

לכאורה תיבת **"כִּיּוֹם"** אין לה משמעות בכתוב?

וביאר בזה ה'אור החיים' הקדוש: שהבכורה (ירושת הבכור) היא דבר שלא בא לעולם ואיך אם כן תועיל המכירה? (ועיין מה שכתב בזה בספר 'קצות החושן' רע"ג).

אלא שאמרו חז"ל במסכת בבא מציעא (טז): ציד עני, שאין לו מה לאכול, שאמר לקונה: **"מה שתעלה מצודתי היום, מכור לך, דבריו קיימין"** והטעם בזה: הוא 'משום כדי חייו'.

האם מותר, ללוות פירות שביעית ולהחזיר של ששית, או שמינית?

מערכת 'הברותא'
מיוחדת ל'גנזי המלך'

שאלה: האם מותר לאדם ללוות בשנת השמטה פירות הקדושים בקדושת שביעית, על מנת להחזיר תמורתם פירות השנה הששית שאינם קדושים בקדושת שביעית, או על מנת להחזיר בשנה לאחריה, בפירות שמינית, שאינם קדושים בקדושת שביעית?

תשובה: במסכת עבודה זרה (סב:): שנינו: **'דבי רבי ינאי'** (אנשי בית מדרשו של רבי ינאי) **יזפי פירי שביעית מעניינים**, (היו לווים פירות שביעית מהעניים, לפי שבשנת השמטה פירות השדה הם הפקר והיו העניים לוקטים מהם הרבה פירות והיו אנשי **'בי רבי ינאי'** נוהגים ללוות את פירות השביעית מהעניים) **ופרעו להו בשמינית** (היו פורעים להם את חובם בפירות השנה השמינית, בשעה שלא היו הפירות מצויים בידי העניים).

וכתב רש"י: **'ופרעי להו בשמינית' אשתכח**, (נמצא) **דאכלי עניים בשמינית**, אחר (זמן) הביעור, חליפי פירות שביעית.

'אתו, אמרו ליה (באו אנשים וספרו זאת) **לרבי יוחנן. אמר להו: "יאות הן עבדין"**! (דבר נכון וראוי לעשותו הוא).

וכתב רש"י: **'יאות הן עבדין' - כיון דהיא שעתא** (שהחזירו את חובם בפירות שמינית) **לא הוו הנך** (פירות השביעית) **בעין ולא איחלופי הני בהני, לאו חליפין נינהו ולא חיילא קדושת שביעית עליהו'** (וממילא לא נאסרו פירות השמינית כדין חליפי פירות שביעית אחר זמן הביעור)!

ובמסכת שביעית (פרק ח) שנינו: שמלבד איסור הסחורה בפירות שביעית, דהיינו: שאסור לקנות בזול, על מנת למכור ביוקר, יש סוג נוסף של סחורה האסורה בשביעית - שאסור לקבל תמורת פירות שביעית, דבר שאין בו את השמוש הראוי לפירות שביעית. לפי שפירות שביעית ניתנו לאכילה, לשתיה ולסיכה בלבד. וכשם שאסור להשתמש בפירות עצמם שמוש אחר, כך אסור לקבל

תמורתם דבר שיש בו שמוש אחר. לפיכך, מותר לתת פירות שביעית, או דמי שביעית, כדי לקבל תמורתם אוכל לאכילה, או מים לשתיה וכיוצא בזה. אך אסור לתת פירות שביעית, או דמי שביעית, כדי לקבל תמורתם עצים להסקה, או מים לצורך כביסה וכיוצא בזה.

ובמשנה ה' שנינו: שאסור לתת דמי שביעית כתשלום עבור כניסה לבית המרחץ.

ומבאר ה'חזון איש' (יג יב): שאסור לתת דמי שביעית כתשלום עבור שמוש במרחץ, משום שהוא מקבל תמורת פירות שביעית שמושים אחרים שאינם לאכילה ושביעית ניתנה לאכילה בלבד. ולכן אסור ליקח חלוק וטלית ובהמה טמאה עבדים וקרקעות מדמי שביעית, כמבואר במשנה ו', לפי שהוא מקבל תמורת הפירות שמושים אחרים שאינם לאכילה. ומטעם זה אסור לפרוע חוב מדמי שביעית וכמו שכתבו התוספות במסכת עבודה זרה (שם): משום שהוא **'משתכר בפירות שביעית'**. והביאור הוא: כיון שהוא מקבל תמורת הפירות פרעון חוב ואינו מקבל שמוש של אכילה, הרי זה נחשב שהוא משתכר בפירות שביעית.

ולפיכך, מותר לקנות מים לשתיה בלבד. אך אסור לקנות מים לכביסה, אפילו באופן שלא חלה קדושת שביעית על המים, כגון, שהוא מקבל את המים לאחר זמן. כי כאשר הוא קונה מים לכביסה, הרי הוא מקבל תמורת דמי שביעית שמוש האסור בפירות שביעית ושביעית לא ניתנה לכך. (ויש לעיין באופן שלקח מים לשתיה ולאחר מכן נמלך להשתמש בהם לכביסה, האם מותר, או אסור).

אך הרמב"ן הרשב"א והריטב"א כתבו: שהאיסור לקנות חלוק וטלית ובהמה טמאה מדמי שביעית, הוא, משום שקדושת שביעית לא נתפסת עליהם. ואסור לתת דמי שביעית באופן שהקדושה לא תיתפס על הדבר הנקנה. ומהאי טעמא אסור לפרוע חוב מדמי שביעית, שאין דבר מסוים שהקדושה תיתפס בו. ולפי זה, הטעם שאסור לשלם עבור המרחץ בדמי שביעית, הוא, משום שאין הקדושה נתפסת על דבר מסוים.

ורק כאשר מקבל מים לשתות, הקדושה נתפסת על המים, או מותר.

וב'חזון איש' שם הקשה על הראשונים הנ"ל מהסוגיא במסכת עבודה זרה (שם): שהיו אנשי בית מדרשו של רבי ינאי לווים מן העניים פירות שביעית בשנה השביעית (לפי שבשנה השביעית שפירותיה הפקר היו הרבה פירות מצויים בידי העניים) והיו פורעים להם את חובם לאחר השביעית, בפירות שמינית. ואמר להם רבי יוחנן: **"יאות הן עבדין"**!

ופירש רש"י: דאע"פ שהעניים היו אוכלים את הפירות שקבלו עבור החוב אחר זמן הביעור ופירות אלו היו תמורת פירות שביעית שהלוו לאנשי רבי ינאי, מכל מקום מותר לעשות כן, לפי שאין קדושת שביעית נתפסת על הפירות שקבלו בשמינית, כיון **'שהיא שעתא לא הוו הנך בעין ולא איחלופי הני בהני'**. ומבואר להדיא: שאפילו במקום שאין קדושת שביעית נתפסת על הפירות, מכל מקום, מותר לעשות כך לכתחילה. וקשה על הראשונים הנ"ל, הסוברים שבכל דבר שאין קדושת שביעית נתפסת, חשיב סחורה!?

ותירץ ה'קהלות יעקב' (שביעית כ): שהרמב"ן הולך לשיטתו שם, שאם היו מחזירים את הפירות בשמינית בעוד שפירות שביעית בעין, הרי קדושת שביעית היתה חלה על הפירות שמינית. וכן משמע מרש"י שם, שרק משום שפירות שביעית כבר אינם בעין, לא חלה קדושת שביעית על פירות השנה השמינית ודלא כהתוספות שם. ולפי זה, כאשר אנשי בית ינאי לוו מהעניים פירות שביעית, הם לא עברו על איסור סחורה, שהרי העשירים היו יכולים להחזיר להם פירות קודם שהם יאכלו את הפירות ואז היתה קדושת שביעית נתפסת בפירות. ואף שלבסוף הם החזירו את הפירות בשמינית, לאחר שאכלו את פירות השביעית, מכל מקום, אין כאן אחד שעובר איסור. ■

יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת שושנה מירון ע"ה בת הרב מרדכי הלפרין זצ"ל	גליה בת רבקה זיווג הגון	אורן בן אילנה פרנסה טובה ורפואה שלמה	אסתר שירה בת מרים לרפואה שלמה
יובל בן אהובה וחנה בת אסתר להצלחה ובנים עוסקים בתורה	משה בן ידירה ומזל בת רחל והילדים אושר ועושר בריאות והצלחה בכל	זיווג הגון לרחל יהודית בת אסתר מיכל	ראובן בן סוניה לזיווג הגון במהרה
סטימיו בן אמברה יזכה לחזור בתשובה עם כל משפחתו	ברוך בן שרה יזכה להקים בית כשר וגאמן בישראל	שלום בן שרה שפע של ברכה בעסקיו	מארקו בן אלידה יזכה לזכות הרבים פרנסה בשפע ובריאות לכל משפחתו
אנג'לו מרדכי בן לינה יזכה להרבך בתורה ובמצוות	קלאודיו בן סראנה שיזכה לעזוב הגייה ויזכה לזיווג הגון	ראובן בן שושנה יזכה לחזור בתשובה שלמה ולהרבך בתורה	סטפאנו בן פראנקה יזכה לעלות במעלות התורה ופרנסה בשפע
ברכות לכלל ישראל		אלברטו בן אלאונורה יזכה לתורה ולמעשים טובים	אלאונורה בת אדה יזכה לרפואה שלמה

מרפאת שיניים שן וחסד
נוסד בשנת 1982

כתר חרסינה 5757 ש"ח

שתל 1.490 ו"ש"ח

תותבת 1.590 ו"ש"ח

תותבת גמישות ללא וויים 2.990 ש"ח

ישור שיניים החל מ-4.800 ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק
052-8448443 • 03-5794757

חדש בארץ!!

בכל לילה מימות החול
שיעורי תורה
בבית הכנסת 'אליהו הנביא' ב"ב

משעה 04:00 - 05:30 לפנות בוקר
שיעור במדרש 'שוחר טוב' - תהלים
עם הרב אמנון יצחק

תפילת ותיקין
06:30 - 05:30

שיעורי מוסר בשבת
עם הרב אמנון יצחק
בליל שבת: 21:30 ובשבת: 15:15

הצבור מוזמן לכל השערים
בבית כנסת אליהו הנביא ב"ב רח' עזיאל 42

**כל המעוניין לזכות ולהיות שותף בהפצת
420,000 עמודי התורה של 'גנזי המלך'
בכל שבוע, יתרום 500 שקלים לע"נ, רפואה,
זיווג, הצלחה, פרנסה, זרע חי וקיים וכו'
ויקבל פרסום בקוביה כדלעיל**

050-6500666
03-6762226

תאריך: _____

הוראה לחיוב חשבון לתוכנית "כח כפלים" למשך שנה מיינומם

לכבוד בנק _____ כתובת הבנק _____ מס' הסניף _____

1. אינו/היא"ם בעל/ה החשבון _____ משפחה _____ מס' זהות / ח.פ. _____

רח' _____ עיר _____ מיקוד _____ מס' בית _____ פלאפון _____

מס' חשבון בבנק		סוג חשבון		קוד מסלקה	
קוד	מס' חשבון	קוד	מס' חשבון	קוד	מס' חשבון
2	3	9	2	בנק	סניף

נותנים לכם בזה הוראה לחיוב חשבונותינו "כח כפלים" בסכומים ובתעודים שיופסקו לכם מדי פעם באמצעי מנטרי, או רישומי ע"י "שומר" בסכומים מוסר ביחסים הוראה" (2) ידוע לנו כי... (3) הוראה זו תינתן לביטול ע"י הוראת כל דין... (4) הוראה זו תינתן לביטול ע"י הוראת כל דין... (5) הוראה זו תינתן לביטול ע"י הוראת כל דין... (6) הוראה זו תינתן לביטול ע"י הוראת כל דין... (7) הוראה זו תינתן לביטול ע"י הוראת כל דין... (8) הוראה זו תינתן לביטול ע"י הוראת כל דין... (9) הוראה זו תינתן לביטול ע"י הוראת כל דין... (10) הוראה זו תינתן לביטול ע"י הוראת כל דין...

מס' הרישאה: _____

1. סכום החיוב ונשאר/קבוע מס' ע"י "שומר" ע"י (התקנות לקביעה) _____

2. מרשי החיוב (סמן באשכחתי התאמתו) _____

\$ 28 זכאות לחיוב

\$ 56 זכאות לזוג

תורם נכבד, שים לב: הוראה לחיוב חשבון זו אגורה להגיע לבוקר דרך "שומר" ע"י רעלוח את המוסר "שומר" ת.ד. 2711 בני ברק, טל: 03-6777779

70,000 עותקים ב-4,500 בתי כנסת ברחבי הארץ

- ✓ רמת השרון
- ✓ זכרון יעקב
- ✓ בנימינה
- ✓ קרית שמואל
- ✓ קרית חיים
- ✓ אליכין
- ✓ קרית ים
- ✓ נהריה
- ✓ אשקלון
- ✓ גדרה
- ✓ מטה בנימין
- ✓ ביתר
- ✓ קרית ספר
- ✓ אלעד

- ✓ ירושלים
- ✓ בית שמש
- ✓ קרית יערים
- ✓ חולון
- ✓ צפת
- ✓ ראשל"צ
- ✓ נתניה
- ✓ בת ים

גנזי המלך
קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת ארבע נוספות
להוסנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

גנזי המלך
קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת ארבע נוספות
להוסנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

גנזי המלך
קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת ארבע נוספות
להוסנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

כיון עקוב
כשמבינים את היסודיים, מסלקים את מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שלישי

הואטויו שללו לנפשו יינשב אל ה' ריחמתי ישיעה נהן בענין שנאמר ימציאו רמת רמת רמת ורמת זאמר פיהו הווא רלא על זב אין אלפי בקרבו מצאנו ריעות האלה (רבים לא) עכיל. בלי "רעיות" לא וזה עומד להתמוגן, כן וזה טבע האדם כשהוא טעם הוא בוקע ולנסות זאת כשהוא רעב וזאב ולו הוא פנה אל ה' ואפילו אצל דור המדבר, דור רעה, שהיו בעמקם רח סיני פצינו עליהם בגמרא: 'אילו תלמידיו את רשעים' 'מגני מה לא ירו להם לישראל מן פעם אחת כשנפלה להם: 'אמסול לכם בשל, למה חרבו וזמת למלך בשור דעם שיש לו מן אחר, פסק לו מונחיו פעם אחת כשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת כשנה. עמר ופסק מונחיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום. אי ישראל, מי שיש לו ארבעה חמשה שנים, הוא וזאת אומר: 'שמה לא ירו מן לחמי' ומצאנו כולן מתים ברעב' נמצאו כולן מכוונים את לבן לאביון שכמשים' (וימא ע.). אפילו על דור רעה אמר רשבי כי המשך כפי 2 <<<

איתא בגמרא (יבמות סו.): 'ואמר רבי יצחק: 'מגני מהו נרו אבותינו קיימים? מגני שהיה נהנה עירוק הוא מתנהג לתפלתו של צדיקים' 'ע"ז. הקב"ה ויגר סבה המביאה למעב של 'צדיקה יצחק' - 'זרבה והפציר בתפלה' (רש"י). להתנוגד בכמה נקודות בענין זה: וכן גירסתם של האבות לא היתה משימתם ורצויה כעניי הברוא, שיוצר הוא סבות שיוסיפו בתפלתו ועוד, משמע שהסבה יצרה את התפלה וכלי הסבה לא היה נוצר עמו של 'צדיקה יצחק' למותו שהאבות היו כה מרובים.

אמנם ביאור הדברים משוט הוא: עליות האדם שייכת אפילו במדרגת הנבחות ביותר. תמיד קיימת אפשרות לעליה נוספת, אין בזה נקודה סופית שממנה אי אפשר להתקדם יותר. גם עניי רשעים, כמקלתם הנבונה עמדו לפני מיליון נתיבי לעלות עד ותר, וגם אצלם שייך מלב כזה, שכלי טויע על סבה, לא היו זוכים להתעורר ויהי במדרגתם הנדולה. כיון שכן היא בימאות הבריאה, שהאדם זקוק לסבת התעוררות בכל המצבים שהוא נמצא

כולכם רואים דף זה, נכון?!

- ✓ גני תקוה
- ✓ יבנה
- ✓ מגדל העמק
- ✓ עכו
- ✓ רחובות

- ✓ קרית אתא
- ✓ אשדוד
- ✓ פתח תקוה
- ✓ נתיבות
- ✓ טבריה
- ✓ באר שבע
- ✓ קרית גת
- ✓ עמנואל
- ✓ בני ברק
- ✓ דימונה
- ✓ עפולה

ועכשיו במחירי מבצע!!!

לפרסום: 03-6762226 050-6500666